

Streszczenie

Praca omawia zjawisko modyfikacji frazeologicznych w tekstach prasowych. Celem pracy jest zarówno odpowiedź na pytanie czy modyfikacje frazeologiczne są częstym zjawiskiem w polskich i niemieckich tekstach prasowych jak i stwierdzenie z jaką częstotliwością występują one w dwóch badanych korpusach oraz określenie jakiego typu są to modyfikacje. Na podstawie zebranego materiału przedstawione zostały również różne funkcje pełnione przez modyfikacje w wybranych tekstach prasowych.

Część teoretyczna pracy obejmuje zarys rozwoju frazeologii jako dyscypliny, opis cech charakterystycznych dla związków frazeologicznych oraz ich typologie według Fleischera (1982) i Burgera (2003). W analizie modyfikacji istotne było oddzielenie ich od wariantów oraz błędów frazeologicznych. Punktem wyjścia dla zaproponowanej w pracy klasyfikacji modyfikacji frazeologicznych są typologie Burgera i in. (1982), Wotjak (1992) i Elspaßa (1998). Należy podkreślić, iż sporządzona klasyfikacja obejmuje również inne typy modyfikacji, które wykrystalizowały się na podstawie uzyskanego materiału empirycznego. Przedmiot analizy stanowi korpus składający się z 329 modyfikacji (169 niemieckich i 160 polskich) uzyskanych z artykułów tygodników *Der Spiegel* oraz *Polityka* opublikowanych na przestrzeni 15 miesięcy od stycznia 2013 do marca 2014.

Wszystkie zebrane przykłady modyfikacji frazeologicznych zostały podzielone na dwie klasy: modyfikacje wewnątrzfrazeologiczne (wymagające zmian w składzie komponentów związku frazeologicznego) oraz modyfikacje zewnątrzfrazeologiczne (nie przejawiające żadnych zmian formalnych). Jeśli chodzi o liczbę modyfikacji należących do obu grup, większość przykładów stanowią modyfikacje wewnątrzfrazeologiczne (116 niemieckich i 91 polskich przykładów), podczas gdy modyfikacje zewnątrzfrazeologiczne liczą mniej niż 40 przykładów (odpowiednio 21 i 16). W obrębie wymienionych wyżej dwóch klas wyodrębniono dalsze typy modyfikacji.

Modyfikacje mieszane, które tworzą znaczącą grupę zmodyfikowanych związków frazeologicznych (łącznie 77 przykłady), zostały wyszczególnione odrębnie. Warto wspomnieć, że chociaż modyfikacje w analizowanych polskich tekstach prasowych nie były tak liczne jak te w niemieckojęzycznych, liczą one aż 45 przypadków modyfikacji

mieszanych. To sugeruje, że autorzy polskich tekstów prasowych preferują bardziej złożone gry językowe z czytelnikiem.

Ostatni rozdział pracy natury empirycznej skupia się na przedstawieniu funkcji pełnionych przez badanie modyfikacje. Wyszczególnione funkcje obejmują funkcje pragmatyczne, polegające na wspieraniu komunikatu i ułatwianiu jego odbioru przez czytelnika oraz funkcje służące konstruowaniu tekstu. Do pierwszej grupy należą m. in. funkcja wyrażania podejścia autora do opisywanego zjawiska, funkcja humorystyczna lub funkcja mająca na celu wpłynięcie na czytelnika. Drugą wyodrębnioną grupą funkcji, jakie mogą pełnić modyfikacje frazeologiczne, są funkcje służące konstrukcji tekstu. Należą do nich tematyczne konstruowanie tekstu oraz budowanie spójności tekstu, które zostały podzielone na dalsze funkcje zaprezentowane i omówione na podstawie wyekscerpowanego materiału.

Kontrastywny charakter pracy ukazuje zarówno podobieństwa jak i różnice pomiędzy modyfikacjami w dwóch analizowanych korpusach. Najczęściej występującymi modyfikacjami są w nich substytucja i redukcja. Większe rozbieżności wykazują rzadziej występujące modyfikacje, co w wielu przypadkach można wyjaśnić specyfiką badanych języków. Różnice w użyciu modyfikacji mieszanych uwidaczniają najnowsze tendencje w tekstach prasowych obu kultur.